

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ»

М.А. ВОЗНЮК, Б. І. ПШИК, Г. В. ДУРИЦЬКА

ІНВЕСТИВАННЯ

Навчальний посібник

Київ
2017

УДК 330.322(075.8)

ББК 65.01я73

I-58

Рецензенти:

Т. В. Майорова, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри інвестиційної діяльності
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;

С. Л. Шульц, доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу регіональної економічної політики
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»

*Рекомендувала до друку вчена рада
Державного вищого навчального закладу
«Університет банківської справи»,
протокол № 10 від 30 червня 2017 року*

I-58 Інвестування : навч. посібник / М. А. Вознюк, Б. І. Пшик, Г. В. Дурицька. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2017. – 526 с.
ISBN 978-966-484-297-3

Особливу увагу приділено інвестиційним проектам, методам обґрунтування доцільності їх реалізації та фінансового забезпечення. Розкрито основи інвестиційного менеджменту, організаційно-правового регулювання взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності та використання (освоєння) інвестицій.

Для студентів економічних спеціальностей, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, а також фахівців у сфері інвестування, фінансів, банківської справи.

УДК 330.322(075.8)

ББК 65.01я73

ISBN 978-966-484-297-3

© М. А. Вознюк, Б. І. Пшик, Г. В. Дурицька, 2017

© ДВНЗ «Університет банківської справи», 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
-----------------	---

Розділ I

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 12

Тема 1	МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТУВАННЯ	12
1.1.	Етимологія поняття «інвестиції»	12
1.2.	Еволюція поглядів на сутність інвестицій	13
1.3.	Економічна сутність інвестицій	22
1.4.	Класифікація інвестицій	30

План семінарського заняття 36

Контрольні запитання 36

Тематика рефератів, доповідей і дискусій 36

Тести до теми 37

Тема 2.	ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИНОК	40
2.1.	Інвестиційна діяльність: суть і механізм здійснення	40
2.2.	Інвестиційний ринок: його структура і функції. Класифікація інвестиційних ринків	44
2.3.	Інвестиційний клімат і чинники, що його визначають	50

План семінарського заняття 56

Контрольні запитання 56

Тематика рефератів, доповідей і дискусій 56

Тести до теми 57

Тема 3.	СУБ'ЄКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	60
3.1.	Поняття суб'єктів інвестиційної діяльності	60
3.2.	Класифікація інвесторів	63
3.3.	Корпоративні інвестори в інвестиційному процесі	66
3.4.	Функціональні учасники інвестиційної діяльності	69

План семінарського заняття 75

Контрольні запитання 75

Тематика рефератів, доповідей і дискусій 75

Тести до теми 76

Тема 4.	ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	83
4.1.	Основні теорії державного регулювання інвестиційних процесів	83

4.2. Державне регулювання інвестиційної діяльності: засоби і механізми реалізації	90
4.3. Нормативно-правове регулювання інвестиційного процесу в Україні	100
4.4. Державні гарантії захисту інвестицій	109
4.5. Держава як інвестор. Національні проекти України	111
<i>План семінарського заняття .....</i>	<i>116</i>
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>116</i>
<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	<i>116</i>
<i>Тести до теми .....</i>	<i>117</i>

РОЗДІЛ II

ФОРМИ ІНВЕСТИЦІЙ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ 121

Тема 5. ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ 122

5.1. Особливості та форми фінансових інвестицій	122
5.2. Цінні папери як об'єкти фінансового інвестування	125
5.3. Основні види цінних паперів	128
5.4. Інвестиційні якості акцій	132
5.5. Інвестиційні якості облігацій	135
5.6. Портфель фінансових інвестицій	138

План семінарського заняття 140

Контрольні запитання 140

Тематика рефератів, доповідей і дискусій 140

Тести до теми 141

Тема 6. РЕАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ 151

6.1. Особливості та форми реальних інвестицій	151
6.2. Сутність, склад і структура капітальних вкладень	154
6.3. Економічна оцінка об'єктів реального інвестування та їх амортизація	157
6.4. Інвестиції в оборотні активи	169

План семінарського заняття 174

Контрольні запитання 174

Тематика рефератів, доповідей і дискусій 174

Тести до теми 175

Тема 7. ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ІНВЕСТУВАННЯ 191

7.1. Суть і значення інноваційної діяльності	191
7.2. Класифікація інновацій	194
7.3. Інноваційний процес і його суб'єкти	197
7.4. Організаційні структури інноваційної діяльності	200
7.5. Інтелектуальні інвестиції	201

План семінарського заняття 205

Контрольні запитання 205

Тематика рефератів, доповідей і дискусій 205

Тести до теми 206

Тема 8.	ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ	213
	8.1. Міжнародний рух капіталу і його чинники	213
	8.2. Сутність, об'єкти і форми іноземних інвестицій	218
	8.3. Державне регулювання іноземного інвестування в Україні	222
	8.4. Транснаціональні компанії (ТНК) на світовому інвестиційному ринку	226
	<i>План семінарського заняття .....</i>	236
	<i>Контрольні запитання .....</i>	236
	<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	236
	<i>Тести до теми .....</i>	237
Тема 9.	ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ	240
	9.1. Суть та ознаки інвестиційного проекту	240
	9.2. Класифікація інвестиційних проектів	244
	9.3. Життєвий цикл проекту	248
	9.4. Структура інвестиційного проекту	255
	9.5. Види аналізу інвестиційних проектів	256
	<i>План семінарського заняття .....</i>	261
	<i>Контрольні запитання .....</i>	261
	<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	261
	<i>Тести до теми .....</i>	262
Тема 10.	ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	267
	10.1. Енергозбереження в сучасному світі	267
	10.2. Особливості інвестиційних проектів енергозбереження	272
	10.3. Інвестиційна та інноваційна інфраструктура сфери енергозбереження регіону	276
	<i>План семінарського заняття .....</i>	285
	<i>Контрольні запитання .....</i>	285
	<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	285
	<i>Тести до теми .....</i>	285
Тема 11.	АЛЬТЕРНАТИВНІ ІНВЕСТИЦІЇ	288
	11.1. Інвестиції в дорогоцінні метали	288
	11.2. Інвестиційні монети як засіб інвестування	291
	11.3. Інвестиції у твори мистецтва і арт-банкінг	292
	<i>План семінарського заняття .....</i>	293
	<i>Контрольні запитання .....</i>	293
	<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	293
	<i>Тести до теми .....</i>	293
<hr/>		
РОЗДІЛ III		
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЦЕСОМ		295
Тема 12.	ОБґРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ	296
	12.1. Ефективність інвестиційних проектів і принципи її оцінки	296

12.2. Концепція зміни вартості грошей у часі	299
12.3. Урахування інфляції в ухваленні інвестиційних рішень	303
12.4. Поняття грошових потоків. Нарощення і дисконтування грошових потоків	304
12.5. Статичні методи оцінки доцільності інвестування	308
12.6. Динамічні методи оцінки доцільності інвестування	313
<i>План семінарського заняття .....</i>	<i>327</i>
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>327</i>
<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	<i>327</i>
<i>Тести до теми .....</i>	<i>328</i>
Тема 13. ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ	339
13.1. Поняття ризиків інвестиційної діяльності	339
13.2. Основні види і фактори інвестиційних ризиків	345
13.3. Методи оцінки ризиків інвестиційного проекту	353
13.4. Стратегії і методи управління ризиками	369
<i>План семінарського заняття .....</i>	<i>377</i>
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>377</i>
<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	<i>377</i>
<i>Тести до теми .....</i>	<i>378</i>
Тема 14. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	386
14.1. Поняття інвестиційних ресурсів та їх класифікація	386
14.2. Джерела фінансування інвестиційної діяльності	389
14.3. Способи залучення інвестиційних ресурсів	394
14.4. Проектне фінансування інвестиційних проектів	410
14.5. Оцінка вартості інвестиційних ресурсів	413
14.6. Структуризація інвестиційного капіталу	417
14.7. Стратегія формування інвестиційних ресурсів	419
<i>План семінарського заняття .....</i>	<i>422</i>
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>422</i>
<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	<i>422</i>
<i>Тести до теми .....</i>	<i>423</i>
Тема 15. МЕНЕДЖМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙ	432
15.1. Суть і механізм інвестиційного менеджменту	432
15.2. Інвестиційна стратегія та інвестиційна політика підприємства	436
15.3. Управління інвестиційним портфелем	443
15.4. Інвестиційна поведінка і психологічні аспекти інвестиційного вибору	449
<i>План семінарського заняття .....</i>	<i>454</i>
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>454</i>
<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	<i>454</i>
<i>Тести до теми .....</i>	<i>455</i>

Тема 16. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	460
16.1. Способи реалізації інвестиційних проєктів	460
16.2. Регулювання взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності	463
16.3. Тендери: основні види і способи проведення	468
16.4. Проєктно-кошторисна документація інвестиційного проєкту	475
<i>План семінарського заняття .....</i>	<i>480</i>
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>480</i>
<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	<i>480</i>
<i>Тести до теми .....</i>	<i>481</i>
Тема 17. ВИКОРИСТАННЯ (ОСВОЄННЯ) ІНВЕСТИЦІЙ	486
17.1. Організація освоєння інвестицій	486
17.2. Ресурсне забезпечення інвестиційного процесу	488
17.3. Моніторинг реалізації інвестиційних проєктів	491
17.4. Прийняття інвестором виконаних робіт і готових об'єктів	498
<i>План семінарського заняття .....</i>	<i>501</i>
<i>Контрольні запитання .....</i>	<i>501</i>
<i>Тематика рефератів, доповідей і дискусій .....</i>	<i>501</i>
<i>Тести до теми .....</i>	<i>501</i>
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ І ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	504
ДОДАТКИ	511
<i>Додаток А. Форма Балансу (Звіту про фінансовий стан) згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» .....</i>	<i>511</i>
<i>Додаток Б. Підходи до визначення терміна «інвестиційний проєкт» .....</i>	<i>513</i>
<i>Додаток В. Фінансові таблиці .....</i>	<i>516</i>
PVIF (Present Value Interest Factor) – теперішня вартість процентного фактору	516
$FVIF_{(t)} = (1+r)^t$ (Future Value Interest Factor) – майбутня вартість процентного фактору	518
PVIFA (Present Value Interest Factor Annuities) – теперішня вартість процентного фактору ануїтету	520
FVIFA (Future Value Interest Factor Annuities) – майбутня вартість процентного фактору ануїтету	522
<i>Додаток Г. Використання програми Microsoft Excel для оцінки доцільності інвестування на основі динамічних методів .....</i>	<i>524</i>
<i>Додаток Д. Порядок формування і розподілу прибутку підприємства .....</i>	<i>526</i>

Розвиток інвестиційних процесів у всіх сферах діяльності є необхідною умовою ефективної організації господарювання в ринковій економіці. У сучасних умовах зростає потреба підготовки кваліфікованих спеціалістів, що опанували сучасну методологію та інструментарій аналізу, упровадження та управління інвестиціями з урахуванням мінливості інвестиційного середовища, багатоплановості інвестиційних завдань, ефектів від упровадження інвестицій, широкого діапазону можливих джерел і форм фінансування інвестиційних проектів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Інвестування» є формування системи базових знань з теорії і практики механізму функціонування інвестиційного процесу.

Основні завдання вивчення дисципліни «Інвестування» – ознайомлення із закономірностями і механізмом інвестиційних відносин держави, суб'єктів господарювання та фізичних осіб; набуття вмінь використовувати ці закономірності у практиці інвестування, визначати заходи з використання інвестицій як одного з дієвих важелів економічної політики держави.

Навчальний курс «Інвестування» передбачає вивчення основ для розуміння стратегії, організації, інструментів та механізмів інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання; формування розуміння багатогранного впливу інвестиційного процесу на підвищення конкурентоздатності підприємств, галузей та національної економіки.

Дисципліна «Інвестування» тісно пов'язана з такими економічними курсами, як «Фінанси», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Проектний аналіз», «Фінансовий менеджмент», «Проектне фінансування».

Метою навчального посібника є висвітлення в доступній формі організаційно-економічних основ інвестиційної діяльності, форм інвестицій у ринковій економіці та підходів до управління інвестиційним процесом.

Навчальний посібник містить сімнадцять взаємопов'язаних тем, об'єднаних у три розділи. Спочатку ознайомимось із методологіч-

ними основами інвестування, поняттями інвестиційної діяльності та інвестиційного ринку, функціями суб'єктів інвестиційної діяльності та роллю держави в інвестиційному процесі. Після цього розглянемо основні форми інвестицій у ринковій економіці (фінансові та реальні інвестиції, інноваційну форму інвестування, залучення іноземного капіталу, інвестиційні проекти та альтернативні інвестиції). Завершальний розділ посібника присвячений управлінню інвестиційним процесом, а саме обґрунтуванню доцільності інвестування, інвестиційним ризикам, фінансовому забезпеченню та менеджменту інвестицій.

Вивчивши матеріал навчального посібника, студент зможе:

- вільно використовувати професійну термінологію, що стосується основних засад інвестиційної діяльності, її суб'єктів та об'єктів, видів інвестицій (за різними класифікаційними ознаками);
- розуміти суть інвестиційного циклу та інвестиційного ринку: його структуру, функції і види, а також систему взаємодії інвесторів та учасників інвестиційної діяльності;
- аналізувати вплив окремих макроекономічних факторів на інвестиційну активність (обсяг інвестицій);
- оцінити роль держави як суб'єкта інвестиційної діяльності, зокрема аналізувати державне регулювання інвестиційної діяльності, його методи;
- охарактеризувати інвестиційну привабливість цінних паперів різних видів та портфеля фінансових інвестицій загалом;
- аналізувати головні критерії інвестиційної привабливості країн; оцінити переваги і недоліки залучення іноземного капіталу;
- оцінювати потоки іноземних інвестицій та їх вплив на економічну систему;
- визначати сутність, форми і структуру реальних інвестицій як окремих суб'єктів господарювання, так і галузей чи національної економіки загалом;
- нараховувати і дисконтувати грошові потоки; порівнювати альтернативні можливості вкладення коштів за допомогою техніки дисконтування і нарощення;
- урахувати інфляційний вплив в ухваленні інвестиційних рішень;

- обґрунтовано використовувати статичні та динамічні критерії оцінки ефективності інвестування;
- оцінювати вартість капіталу інвестиційного проекту;
- обирати оптимальні джерела, форми і методи фінансування інвестицій;
- кількісно оцінювати ризики інвестиційних проектів;
- обґрунтовувати вибір методів інвестиційного менеджменту і застосовувати їх на практиці.

Навчальний посібник написано згідно з навчальною програмою дисципліни «Інвестування». Матеріал посібника розрахований на студентів економічних спеціальностей, а також фінансистів та економістів, менеджерів підприємств, банків, інвестиційних і фінансових компаній, що займаються розробленням та реалізацією інвестиційних проектів, фахівців, які ухвалюють рішення щодо інвестування.